

Nord. Modernament es mantenen també altres variants: *Saint Disdier*, a Devoluy (H. Alpes); *Mont Saint Dixier*, *Saint Diery* (Puy de Dôme); *Saint Dier*, prop de Clermont Ferrand. X. T.

AIDOLA/ARDOLA

En la *Guia de les Guillerries* publicada pel Centre Exc. de Cat. el 1925, basada en els noms oïts en el terreny pels cultes excursionistes de la tradició Osona-Torras que llavors el dirigien, com a nom d'una de les dues moles encinglerades que, formant la carena guillera, parteixen entre les agües de la Riera Major —Vilanova de Sau— i les de les raconades vigatanes que aboquen des de Savassona a desaiguar al Ter cap a Roda: *Ardola*. No ho he sentit mai de viva veu, i no és estrany perquè no hi havia reparat quan aquells anys vaig fer les enquestes d'aquell rodal. Però cap a 1955, intrigat per l'aire del nom vaig preguntar-lo, entre molts altres noms, al Dr. Eduard Junyent, i digué que no li era ben conegut, però recordava quelcom de semblant a això en aquells indrets; no ens vagà d'insistir-hi (perquè li havia de fer un munt de consultes), però suposo que ell podia recordar-ho de la magnífica col·lecció documental de l'Arxiu catedral que tan sàviament elaborava, i que a l'últim s'ha publicat en la part més preciosa i arcaica, anterior a l'any 1000 (*Diplomatari de la Catedral de Vic*, Vic, 1980-87, 560 pp.). És versemblant que es tracti (potser entre altres), del doc. núm. 476, en pergami original, any 981, p. 398.7, en què el bisbe Frujà permuta diverses terres amb un cert Guitard: «--- in Savassona --- in villa Tavernulas, alode proprium commutare --- pro alodem --- quod abemus in comitatu Ausona, in villa Eidola».

Com que és un costum inveterat i general de no posar accent a les majúscules inicials dels esdrúixols —p. ex. *Odena*, *Algama*, *Assua*, *Enova*, *Africa* etc.—, és ben probable que els autors de la Guia entenguessin *Ardola*, i que també en aquell doc., on el copista segmentaria *vill' Aidola* en *villa Eidola*, s'hagi d'entendre anàlogament *Aidola*; car en tot cas es tracta precisament del mateix lloc: en el doc., com a nom d'un mas («villa»), en el mapa per al nom de la serra que domina aquella raconada.

I hi ha bona base per sospitar que en un doc. també original, de la mateixa col·lecció i poc posterior, any 990 (§ 553), la mateixa «villa», o una d'immediata, situada així mateix a la clotada de Savassona, porta un nom materialment divers: «in comitatu Osona, in apendicio de Savasona, in villa Escabecados». És clar que llegirem *Escabecados* (amb la cedilla, que en aquell temps encara no s'havia inventat), i hi reconeixem una variant fonètica arcaïtzant del cat. *escapçats*.

Això ajuda a suggerir una etimologia, a la qual induïa ja el duplicat fonètic *id/rd*. El comú denominador entre els dos grups és *-sd-*. Com ho veïem duplicat en variants fonètiques com *broidar/brordar* (cat. *brodar*, cast. *bordar*) de BRŪZDAN, *preboide/p(r)eborde* PRAEPOSITUS, *traiga/t(r)arga* TRANSÏCA (veg. el DECat

s. v.), *eima/erme/esma* AESTÏMA, ILERSDA > *Lleida*, *broida* etc.

L'ètimon en definitiva pogué ser HASTŪLA 'esqueix de llança o de branca', 'cap de branca esqueixada'; o justament: escapçada; contreta generalment HASTLA en *ascla* 'brancall', 'tros de branca', o (redoblant el diminutiu) ASTEMELLA > cat. *estella*. Aquí, però, arribant a ASDLA (T > d davant la sonora L), la dificultat del grup complex *-sdl-* faria retrogredir a ASDOLA, d'on la doble forma moderna que hem constatat —allí *Aïdola*, ací *Ardola*.

AIELO

Vegeu l'etimologia que n'indico s. v. *Aialt*. En dono ara la documentació i altres dades.

Aielo de Malferit. PRON. MOD.: *aïélo* a Albaida (1935), oït en el poble mateix i els circumdants (1962).

DOC. ANT. En el *Rept.* n'hi ha dades tant amb *A-* com sense: *Yelo* (ed. facs. 343, ed. Bof. 461); «in valle de Albayda in alcheriis q. dicuntur Cayren, Porzonex, Ayello, Zihueva --» (facs., 373; Bof. 491); permís per poblar de sarraïns l'alq. de *Yelo*, a. 1259 (MtzFdo., *DocValACA* I, 248); que els sarraïns de *Ayelo* contribueixin segons el fur i çuna de Montesa, a. 1272 (ibid. I, 1340); plet de Xàtiva contra *Ayelo*, a. 1602 (Sarhou, *Historia de Játiva* I, 414); biblgr. en Lz. Vargas a. 1774 (II, 111). També *Yellas*, *Rept.* 471.2.

El determinatiu li ve del nom del senyor. Aquest consta ja l'any 1492 com *Ausiàs Malferit*, cavaller de Xàtiva (Villan., *Vi. Lit.* II, 214); que potser fou el fundador del llinatge, que seguí poderós allà «el Marquès de *Malferit*, justícia de Xàtiva» a. 1691 (Sarhou, *Hist. de Játiva* I, 417); encara ara: l'inf. d'allí em digué, d'una partida d'aquell terme «en diuen la Vinya del Senyor perquè és *d'en Malferit*» (XXXII, 77.24). Cal suposar que fou el sobrenom d'un cavaller que fou mal-ferit en lluites contra els moros.

Aielo de Rugat. PRON. MOD. *Aiélo* a Albaida (1935). Amb determinatiu en els llocs allunyats: *aïélo de rügát* a Llutxent (XXXI, 191.22); sense, en els immediats: «això és terme de 'élo» a Rugat; «en *aïélo* ---» a Castelló de les Gerres, on també vaig oir «terme de *élo*» (XXXII, 154.16, 156.4).

DOC. ANT. Menys important que l'altre, n'hi ha menys documentació. No figura encara en el *Rept.*, on consta, en canvi, el «termino de *Rogat*» (ed. facs. 339, Bof. 455): perquè n'era una simple alqueria, si bé duïa ja el nom en el S. XIII: «alq. de *Ayelo*, terme de Rugat» a. 1258 (MtzFdo., *DocValACA* I, núm. 141).

D'un altre doc. del S. XIII, em sembla deduir que de vegades se citaren els dos pobles homònims alhora, donant-los plural llatí en *-i*: *Alayelli* (citat junt amb Benissanó) en un doc. de 1261 (MtzFdo., o. c. I, 326, 328).

Hi ha dades de l'existència d'un lloc del mateix nom a l'Horta de Múrcia. L'Infante Juan Manuel cita la *Sierra de Yelo* al Sud d'aquella ciutat, més enllà de